

willem zuidema

1217 lm hilversum
gerardus gullaan 7
tel. 035 211548

Peter van 't Riet

10.6.1993

Beste Peter,
Z.O.Z. Is dit genoeg? Geef me anders even een seintje, dan kan ik in
overleg met jou de tekst nog bijstellen.
Ik ga deze week weer verder met je boek. Met groot enthousiasme
overigens.

Groeten aan Hennie,
je

Willem

In de inleiding iets zeggen over de
galilese herkomst van de naam Lazarus

^{judees} לֵאזָר	>	^{galilees} לֵאזָר	>	^{grieks} λαζαρος		^{Latijn} Lazarus
el'azar	>	L'azar	>	Lazaros		Lazarus

HET EVANGELIE UIT HET LEERHUIS VAN LAZARUS

} slaat vooral
op i.e helft.

Een speurtocht naar de joodse wortels van het vierde evangelie

geeft de ondertitel genoeg
de hern van de naam aan? **Ja!**

De naam L'azar in pl.v. El'azar was galilees. Wellicht,
een verwijzing naar de oorsprong van het evangelie?

Beeste enis te E. in Galilea. Misschien ook is het historische
in het narratieve dat hij El'azar heette maar door
Jesus L'azar werd genoemd.

Peter van 't Riet

Veel van wat je bet dunkt wordt of een
roetig geheel of het verdwijnt juist. Peter
daar cursief te gebruiken. Tussentijds eventueel
wel in pet — Na zo verschuift het accent
eerst naar farne. Rond wo naar Galilea.
Misschien vandaar het christelijk-galilese
"Spraakgebrek" ^{jehosjoe'a} יְהוֹשֻׁעַ > ^{joshoe'a} יֵשׁוּעַ > ^{jeshoe} יֵשׁוּ > ^(jessoe) יֵשׁוּ >
inoo > Jesus > Jezus.

Misschien kun je er eens over denken om overal
het afschuwelijke kwa te vervangen door qua.
kwa is uit de tijd!

Het boek als geheel vind ik groots.
Wat de opbouw ervan heb ik een paar
vragen.

Zou het niet aan kracht winnen als
je het materiaal herordende. Bijvoorbeeld
door één hoofddeel met een aantal
excursen met name vanaf lijfst 17
treken er teveel herhalingen op waardoor de
spanning bij de lezer afneemt. Daardoor ligt
alles teveel in één vlak te liggen. Een excurs
heeft het voordeel dat het een afgerond betoog
kan zijn dat elementen uit het hoofddeel
herhaalt ^{maar} ~~to~~ in een ander kader plaatst en
zo de hoofdstekst steunt.

Nu gaat een sterk spanning verloren, door
de opzichzelf nuttige en zinvolle herhaling
van informatie die al in vroegere hoofdstukken
aangeboden is.

juist de verwijzing naar 'bêresjiet' is van belang vanwege de discussies wat dan 'Resjiet' is. Denk ~~da~~ aan de rabbynse notie dat 'Resjiet' de Tora en dus het Woord (de'var Adonaj)

b. Kommentaar³ bij uitspraak is

(1) *In beginsel was het Woord*. De griekse woorden *en archè* (in beginsel) zijn een letterlijke aanhaling van het hebreeuwse woord *bêresjiet*⁴, dat het eerste woord van de Tora is (Gen. 1:1). Evenals in het Hebreeuws ontbreekt het bepaalde lidwoord 'de' of 'het'. Evenals *resjiet* kan ook *archè* naast 'begin' ook 'beginsel' betekenen. In die betekenis geeft het woord aan, dat schepping in bijbelse zin een beginselaangelegenheid is. Enerzijds houdt dit in dat de fysische werkelijkheid niet voor eens en altijd is afgemaakt. Er blijft ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en creaties. Anderzijds betekent dit dat de moreel-ethisch-halachische werkelijkheid van het menselijk gedrag, zoals deze in de Tora is neergelegd, geen kant-en-klaar stelsel van opvattingen en gedragsregels bevat, dat onder alle omstandigheden zonder discussie is toe te passen. Elke generatie die deelgenoot wil worden aan Gods schepping, zal op basis van de beginselen der Tora de schepping verder tot ontwikkeling moeten brengen. Steeds zal de traditie in het licht van de Tora aangepast moeten worden aan de gewijzigde omstandigheden waaronder zij leeft. Het gebruik van de uitdrukking 'in beginsel' aan het begin van het vierde evangelie is om twee redenen belangrijk. In de eerste plaats geeft de vierde evangelist hiermee aan dat zijn evangelie niet tegen de Tora ingaat, maar gelezen moet worden met de Tora als uitgangspunt. In de tweede plaats betekent dit dat het vierde evangelie gezien moet worden als een poging om op basis van de Tora tot een nieuwe standpuntbepaling te komen in een wereld die veranderd is. De ingrijpendste verandering voor het Jodendom in de eerste eeuw C.J. was het verdwijnen van de tempel en de offerdienst in Jeruzalem. Dat was de problematiek waarop elke joodse groepering aan het einde van de eerste eeuw een antwoord moest zien te geven.

In beginsel was het Woord (Grieks: *hò logos*). Na de verwijzing naar het begin van de Tora kan 'het Woord' nog maar één betekenis hebben: het Woord van God dat het volk Israël begeleid heeft door de stormen der geschiedenis heen, en zoals het vanaf *bêresjiet* in de Tora, de Profeten en de Geschriften is opgeschreven. Het griekse woord *logos* is de vertaling van het hebreeuwse woord *davar*, dat naast 'woord' ook 'daad' of 'zaak' betekent. Het is in Tenach vaak de aanduiding voor het Woord van God zoals het tot de profeten komt teneinde hen uit te zenden met een opdracht (bijv. Jona 1:1). Het is typisch een van die gelaagde hebreeuwse woorden, waarbij het meer om de functie dan om de betekenis gaat. Die functie is modern gezegd de communicatie van God met Zijn volk teneinde dat volk, en via dat volk de mensheid, tot vervolmaking van

3 We citeren aan het begin van elke alinea volledige tekstgedeelten. Het kommentaar spitst zich echter toe op die woorden die daarin vet gedrukt zijn.

4 *Bê* kan vertaald worden met 'in', *resjiet* kan vertaald worden met 'begin' of 'beginsel'.

Oemitsyon

eerste Tora oed'var Adonaj
Mijeroesjatajim!